

WPŁYW POLITYKI BUDŻETOWEJ NA ROZWÓJ REGIONU (NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO)

Streszczenie: Samorząd województwa prowadzi samodzielną politykę regionalną. Wyrazem samodzielności finansowej jest realizowana przez władze polityka budżetowa, która może oddziaływać na konkurencyjność i innowacyjność regionu. Jednak, oprócz województwa jako całości, istotną rolę w kształtowaniu rozwoju regionu odgrywają mniejsze jednostki administracyjne, jakimi są powiaty. W artykule dokonano analizy lokalnej polityki budżetowej prowadzonej przez województwo podlaskie oraz powiaty wchodzące w jego skład, a także analizy podstawowych wskaźników mających wpływ na rozwój regionu. Podjęto próbę identyfikacji powiązań między lokalną polityką budżetową a osiągniętymi wskaźnikami rozwoju.

Słowa kluczowe: województwo, powiat, polityka budżetowa, rozwój

IMPACT OF BUDGETARY POLICY ON REGIONAL DEVELOPMENT (ON THE EXAMPLE OF PODLASKIE PROVINCE)

Summary: The self-government of the voivodeship runs an independent regional policy. Financial self-reliance is a budgetary policy that can influence the competitiveness and innovation of the region. However, apart from the voivodship as a whole, smaller administrative unions, such as poviats, play an important role in shaping the development of the region. This article analyzes the local budgetary policy pursued by the Podlaskie voivodeship and its poviats as well as the analysis of basic indicators influencing the development of the region. An attempt will be made to identify the link between local budgetary policy and the achievement of development indicators.

Key words: voivodeship, budget policy, development, region

Wprowadzenie

W internetowych zasobach Narodowego Banku Polskiego wskazano, że „polityka budżetowa jest rodzajem polityki gospodarczej, na którą składają się wydatki rządowe, podatki i transfery oddziałujące na poziom zagregowanego popytu w gospodarce”.¹ Tak zdefiniowane pojęcie umiejscawia politykę budżetową na szczeblu centralnym. Jednak warto postawić pytanie, czy polityka budżetowa nie jest także realizowana na szczeblu lokalnym, przez województwa czy powiaty?

Zdaniem autorki, działania związane z polityką budżetową również dotyczą jednostek samorządu terytorialnego (JST). W takim przypadku przez politykę budżetową należałoby rozumieć celowe i świadome wykorzystywanie budżetu JST na realizację celów społeczno-gospodarczych przyczyniających się do realizacji polityki rozwoju regionalnego, której podmiotem z pewnością jest samorząd województwa.

Samorząd województwa prowadzi samodzielną politykę regionalną. Samodzielność województwa jest gwarantowana przede wszystkim w konstytucji i może być rozpatrywana w aspekcie organizacyjnym i personalnym, administracyjnym, politycznym i finansowym. Z racji tematyki niniejszego opracowania najważniejsza jest samodzielność finansowa, która jest określana jako prawo do samodzielnego prowadzenia samorządowej gospodarki finansowej w ustawowo wyznaczonych granicach. Wyrazem samodzielności finansowej jest prowadzona przez władze polityka budżetowa, która może wpływać na konkurencyjność i innowacyjność regionu. Polityka budżetowa województwa uwidacznia się w działalności inwestycyjnej i rozwojowej. Rozwój województwa w dużej mierze zależy od zdolności do formułowania kierunków interwencji finansowej, tak aby przynosiła ona korzyści społeczne i gospodarcze.

Jednak warto zwrócić uwagę na to, że rozwój województwa jako całości zależy także od działań mniejszych jednostek administracyjnych, jakimi są powiaty, które stanowią nadbudowę lokalnego samorządu. Funkcje, jakie spełnia powiat, są komplementarne i łączne w stosunku do funkcji gminy. Przekazanie określonych zadań na szczebel województwa oddaliłoby sprawy od społeczności lokalnej. Powiat jako szczebel pośredni wypełnia zatem tę lukę². Działania na szczeblu powiatowym również odpowiadają za całłościowy rozwój regionu, który w formie zbiorczej i skoordynowanej musi uwzględniać konieczność zachowania ładu: ekonomicznego, społecznego, przestrzennego i lokalnego³.

Porównując poszczególne koncepcje naukowe związane z rozwojem regionalnym, godny uwagi jest fakt, że większość teorii powstałych po drugiej wojnie

¹ www.nbpportal.pl/slownik/pozycje-slownika/polityka-budzetowa (data wejścia: 10.05.2017).

² D. Strus, *Powiat jako szczebel pośredni w systemie administracji publicznej*, Zeszyty Naukowe Akademii Podlaskiej w Siedlcach, Seria Administracja i Zarządzanie, nr 82, Siedlce 2009, s. 92.

³ S. Korenik, *Podstawy rozwoju regionalnego – aspekt teoretyczny*, [w:] *Gospodarka i polityka regionalna – nowe tendencje*, N. Derlukiewicz, S. Korenik, K. Miszczak (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2015, s. 46.

światowej aż do lat osiemdziesiątych antycypowała pomoc władz państwowych dla słabiej rozwiniętych regionów w sposób odgórny. Współczesne koncepcje rozwoju regionalnego wskazują na istotę mobilizacji własnego potencjału przez same regiony i uznają interwencję władz publicznych jedynie za wsparcie rozwoju oddolnych czynników instytucjonalnych, politycznych i społecznych, co zapewnia tym regionom konkurencyjność i rozwój gospodarczy⁴.

Celem niniejszego opracowania jest identyfikacja i ocena lokalnej polityki budżetowej województwa podlaskiego oraz powiatów ziemskich i grodzkich wchodzących w skład województwa, a zarazem określenie jej związku z podstawowymi wskaźnikami decydującymi o poziomie rozwoju regionu. Niniejszy cel zostanie osiągnięty dzięki zbadaniu wskaźników dotyczących lokalnej polityki budżetowej (poziom dochodów ogółem, poziom dochodów własnych, osiągnięty wynik operacyjny, główne kierunki wydatkowania), jak również wskaźników wpływających na rozwój regionu (liczba osób bezrobotnych, stopa bezrobocia, przyrost naturalny, liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach, wartość środków trwałych w przedsiębiorstwach, wartość realizowanych projektów współfinansowanych ze środków unijnych). Realizacja powyższego celu pozwoli na zweryfikowanie postawionej hipotezy badawczej, a mianowicie lokalna polityka budżetowa jest elementem wpływającym na rozwój regionu.

Dane prezentowane w artykule pochodzą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i obejmują lata 2007-2015. Okres wybrano nieprzypadkowo, ponieważ w tym czasie funkcjonowała druga perspektywa finansowa w ramach programów Unii Europejskiej. Wybraną metodą badawczą jest metoda dedukcyjna.

Analiza lokalnej polityki budżetowej w województwie podlaskim w latach 2007-2015

Analizę lokalnej polityki budżetowej prowadzonej przez województwo oraz powiaty rozpoczęto od analizy wielkości dochodów ogółem (tabela 1.). Dochody województwa podlaskiego na koniec 2015 roku wyniosły 847 566 234,14 zł, co spowodowało, że w statystykach dotyczących wielkości dochodów województw województwo podlaskie zajęło w Polsce 10. pozycję (wyżej były ułożone województwa: warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, małopolskie, lubelskie, podkarpackie, dolnośląskie, śląskie i mazowieckie). Przykładowo, dochody województwa mazowieckiego, które jest województwem o najwyższym poziomie dochodów, są ponad trzykrotnie wyższe od dochodów województwa podlaskiego. W porównaniu z 2007 rokiem, dochody województwa podlaskiego w roku 2015 roku wzrosły ponad dwukrotnie. Największy spadek dochodów

⁴ T. Grosse, *Przegląd koncepcji teoretycznych rozwoju regionalnego*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 1(8), Warszawa 2002, s. 26.

został odnotowany w 2010 roku, co miało związek z panującym wówczas kryzysem gospodarczym.

Tabela 1.
Dochody województwa podlaskiego oraz powiatów ziemskich i grodzkich (w mln zł)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Województwo podlaskie	353,44	391,83	677,45	442,26	485,93	468,29	572,82	766,54	847,57
Powiaty:									
białostocki	69,71	81,48	96,9	110,84	108,77	104,29	112,87	118,29	118,97
sokólski	42,16	45,63	66,06	62,12	70,27	55,75	59,6	74,13	69,99
m. Białystok	848,51	943,03	1115,39	1257,6	1272,	1463,82	1375,33	1734,23	1364,41
bielski	42,28	45,49	50,23	51,04	52,11	50,87	52,28	55,24	59,56
hajnowski	34,14	31,56	34,77	36,5	39,15	40,07	40,27	40,85	45,79
kolneński	18,04	22,55	31,95	27,2	28,59	28,02	26,89	28,38	27,72
łomżyński	19,65	21,58	23,95	37,19	27,94	28,29	30,18	32,55	33,59
siemiatycki	31,07	35,56	41,87	38,09	49,3	45,76	47,45	68,92	66,79
wysokomazowiecki	41,14	41,91	59,57	51,96	60,02	58,54	61,02	69,79	69,41
zambrowski	31,75	36,48	42,74	41,14	42,71	43,38	44,85	42,23	44,9
m. Łomża	187,62	204,59	223,76	248,85	285,65	246,2	268,6	310,99	264,9
augustowski	42,43	45,64	59,1	67,23	64,04	59,41	58,69	59,59	69,68
grajewski	29,83	36,89	41,51	45,91	47,92	46,28	49,54	49,36	45,29
moniecki	22,65	26,03	31,74	37,77	35,	33,57	43,7	36,62	45,16
sejneński	14,27	16,19	20,57	20,12	18,89	19,54	21,6	22,11	18,89
suwański	19,22	22,03	25,24	26,65	28,36	27,02	36,86	34,51	33,6
m. Suwałki	220,28	228,93	253,75	297,33	284,3	293,39	307,49	314,24	312,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Powiatami o najwyższym poziomie dochodów ogółem są powiaty grodzkie, tj.: m. Suwałki, m. Łomża i m. Białystok, z dochodami większymi od dochodów województwa podlaskiego. W tych powiatach nastąpił także największy wzrost poziomu dochodów w porównaniu z 2007 rokiem. Powiaty: białostocki, sokólski, augustowski, wysokomazowiecki, siemiatycki oraz bielski to powiaty ziemskie o dochodach powyżej 59 mln zł. Najniższy poziom dochodów wystąpił w powiecie sejneńskim i kolneńskim.

Dochody własne stanowią szczególny rodzaj dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Przesądzają one o poziomie i zakresie samodzielności finansowej organów samorządowych⁵. Dochody własne samorządu w dużym stopniu zależą od sytuacji gospodarczej w skali lokalnej. Wielkość dochodów własnych samorządu, a szczególnie wysoki udział w dochodach ogółem, świadczy

⁵ J. Kotlińska, *Dochody własne jednostek samorządu terytorialnego w Polsce*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, z. 3, Poznań 2009, s. 145.

o zamożności JST, a zarazem o dużej samodzielności finansowej i niezależności od transferów z budżetu państwa⁶. Dochody własne na poziomie powiatu odgrywają mniejszą rolę niż na poziomie gminy (ze względu na fakt, iż to tylko samorząd gminny jest uprawniony do poboru podatków lokalnych), jednak z uwagi na problematykę niniejszego opracowania warto dokonać ich analizy.

Tabela 2.
Dochody własne województwa podlaskiego oraz powiatów ziemskich i grodzkich
(jako % dochodów ogółem)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Województwo podlaskie	29,59	38,81	19,45	21,87	22,06	19,71	19,79	13,75	16,08
Powiaty:									
białostocki	36,94	40,95	39,60	43,42	36,07	37,94	37,54	39,83	42,44
sokólski	20,42	20,52	24,00	21,69	14,44	17,09	16,04	14,68	17,41
m. Białystok	56,69	59,59	52,88	48,67	53,21	52,33	54,75	63,08	60,00
bielski	23,62	28,53	31,47	33,51	23,28	24,13	26,17	26,15	27,47
hajnowski	20,07	31,02	26,66	29,62	29,64	29,82	30,91	30,87	29,67
kolneński	20,57	22,86	20,70	20,44	18,39	20,10	21,52	22,02	23,36
łomżyński	23,37	31,48	26,98	31,18	23,55	24,02	24,05	25,48	27,64
siemiatycki	26,09	35,22	23,62	26,24	21,06	26,47	26,07	19,80	19,35
wysokomazowiecki	23,38	26,15	19,67	23,46	17,58	18,60	18,77	20,13	23,32
zambrowski	25,56	26,97	29,15	25,52	20,45	27,67	27,66	25,00	27,00
m. Łomża	40,93	43,60	40,14	35,45	34,58	41,31	41,24	40,09	45,66
augustowski	19,54	24,71	18,96	17,90	16,22	17,03	19,57	19,99	19,79
grajewski	22,82	24,25	20,29	23,24	17,42	17,80	19,87	19,27	23,13
moniecki	21,10	21,73	21,78	23,96	19,36	21,79	19,50	23,11	19,58
sejneński	18,78	20,18	30,10	23,30	24,52	17,52	17,34	19,29	26,34
suwański	17,47	25,79	23,64	19,73	25,89	22,17	30,70	28,91	30,64
m. Suwałki	41,48	46,56	43,66	37,03	42,75	44,00	44,43	47,87	48,68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Najwyższy udział dochodów własnych w dochodach ogółem wystąpił w mieście Białystok, a także w Łomży i Suwałkach. Powiatami ziemskimi o najwyższym poziomie dochodów własnych były powiaty: białostocki (42,44%), suwański (30,64%), hajnowski (29,67%), łomżyński (27,64%) oraz bielski (27,47%). Powiat

⁶ P. Brezdeń, W. Spallek, *Kondycja finansowa samorządu terytorialnego w Polsce jako czynnik stymulujący innowacyjność gospodarki*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, nr 19, Warszawa-Kraków 2012, s. 185.

sokólski był powiatem o najniższym udziale dochodów własnych w dochodach ogółem (gdzie pod względem wielkości dochodów ogółem powiat ten zajął drugą pozycję). W przypadku powiatów: siemiatyckiego, wysokomazowieckiego, monieckiego i sokólskiego w 2015 roku nastąpił spadek poziomu dochodów własnych (w porównaniu z 2007 rokiem). Analogiczna sytuacja dotyczyła województwa podlaskiego, gdzie udział dochodów własnych w dochodach ogółem w 2007 roku wynosił 29,59%, by w 2015 roku obniżyć się do poziomu 16,08%.

Przedmiotem zainteresowania niniejszego opracowania są kierunki wydatkowania środków budżetowych według klasyfikacji budżetowej. W pięciu badanych jednostkach (województwo podlaskie, powiaty: moniecki, białostocki, sokólski i łomżyński) najwięcej środków wydatkowano na transport i łączność. Najwyższy poziom wydatków w powiecie siemiatyckim w 2015 roku dotyczył rolnictwa i łowiectwa, zaś w powiecie suwalskim administracji publicznej. W pozostałych jednostkach największy poziom wydatków przeznaczono na oświatę i wychowanie. W województwie podlaskim pozostałe działy klasyfikacji budżetowej, na które przeznaczano największe ilości środków finansowych, to: ochrona zdrowia, informatyka, administracja publiczna oraz kultura i ochrona dziedzictwa narodowego.

Istotne znaczenie poznawcze w kontekście prowadzonej lokalnej polityki budżetowej posiada wynik budżetu operacyjnego JST (tabela 2.), który ilustruje zdolność jednostki samorządu terytorialnego do pokrycia wydatków bieżących dochodami bieżącymi. Wielkość nadwyżki operacyjnej wpływa na możliwości zaciągania nowych zobowiązań oraz na zdolność do finansowania wydatków o charakterze inwestycyjnym. Wysokość nadwyżki operacyjnej jest podstawą do ustalania indywidualnego wskaźnika zadłużenia obowiązującego od 2014 roku⁷.

We wszystkich analizowanych jednostkach i latach pojawiła się nadwyżka operacyjna. Największy jej poziom charakteryzował miasta na prawach powiatu. Powiaty ziemskie z największą nadwyżką operacyjną w 2015 roku to: powiat białostocki (13,06 mln zł), wysokomazowiecki (8,21 mln zł), bielski (4,72 mln zł), augustowski (4,71 mln zł). Powiat sejneński to powiat z najniższym poziomem nadwyżki operacyjnej (0,53 mln zł). Analizując lata 2008-2015, poziom nadwyżki operacyjnej ulegał istotnym wahaniom. Największe dotyczyły miast na prawach powiatu, w przypadku powiatów ziemskich poziom nadwyżki tak znacząco się nie zmieniał. W 2015 roku, w porównaniu z 2008 rokiem, w dziewięciu analizowanych jednostkach poziom nadwyżki operacyjnej zwiększył się (powiaty: augustowski, białostocki, hajnowski, kolneński, łomżyński, siemiatycki, sokólski, suwalski, miasto Suwałki, wysokomazowiecki). Największy wzrost poziomu nadwyżki odnotowano w Suwałkach.

⁷ J. Zawowa, *Zadłużenie i wynik operacyjny gmin w świetle uwarunkowań prawnych i samorządowych wydatków inwestycyjnych*, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, nr 103, Warszawa 2013, s. 45.

Tabela 3.
Wynik operacyjny województwa podlaskiego oraz powiatów ziemskich i grodzkich
w latach 2008-2015 (w mln zł)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Województwo podlaskie	101,52	113,71	87,33	62,5	45,67	82,89	64,14	41,1
Powiaty:								
augustowski	3,58	4,57	4,81	3,53	3,76	4,91	3,3	4,71
m. Białystok	119,12	70,86	50,17	30,89	35,37	87,51	73,61	54,68
białostocki	10,44	12,51	17,0	13,03	10,89	11,95	14,42	13,06
bielski	4,84	4,13	4,59	4,1	5,38	3,71	4,54	4,72
grajewski	4,52	4,92	5,47	3,33	4,0	6,45	3,77	3,53
hajnowski	0,27	0,12	0,23	1,01	0,15	1,2	1,54	2,51
kolneński	1,99	2,39	0,69	1,74	1,21	2,16	2,79	2,46
łomżyński	2,49	2,5	3,18	2,47	2,14	1,25	1,71	2,22
m. Łomża	32,52	19,42	17,29	17,42	10,77	12,19	16,00	18,78
moniecki	2,72	3,13	3,53	3,35	1,43	2,2	2,76	2,83
sejneński	1,11	1,43	1,08	1,21	1,85	2,2	0,9	0,53
siemiatycki	2,49	3,38	2,51	3,0	2,43	3,47	1,43	2,72
sokólski	3,96	4,8	3,39	3,91	2,05	3,23	4,15	4,15
suwalski	0,91	1,31	1,76	2,9	1,66	2,23	2,47	2,73
m. Suwałki	21,9	12,29	8,82	14,98	21,81	22,49	26,17	27,05
wysokomazowiecki	7,31	8,08	6,93	7,56	7,58	7,07	6,6	8,21
zambrowski	4,98	5,01	2,02	2,69	1,78	1,37	1,11	3,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Biorąc pod uwagę wynik finansowy analizowanych JST, w 2015 roku w dziewięciu badanych jednostkach zaobserwowano nadwyżkę budżetową (powiaty: białostocki, bielski, hajnowski, kolneński, wysokomazowiecki, augustowski, grajewski, zambrowski, suwalski). Największy jej poziom miał miejsce w powiecie wysokomazowieckim. Największy deficyt dotyczył zaś miast o najwyższych dochodach, czyli miasta Białegostoku, Łomży i Suwałk. Województwo podlaskie zamknęło rok budżetowy 2015 również deficytem w wysokości ponad 80 mln zł.

Analiza wskaźników związanych z rozwojem regionu

Jednym z najistotniejszych czynników wpływających na rozwój jest lokalny rynek pracy. Populacja zamieszkująca dany teren oraz tempo i kierunek jej zmian decydują o potencjale regionu. Największa liczba ludności występuje w: powiecie grodzkim Białystok, powiecie białostockim, sokólskim, w mieście Suwałki, w mie-

ście Łomży, w powiecie augustowskim i wysokomazowieckim. Szczególnie duże ośrodki zachęcały do osiedlania się i zakładania rodzin, co odzwierciedlają wartości przyrostu naturalnego, który dodatnie wartości osiągnął w powiatach grodzkich. Jedynym powiatem ziemskim o dodatnim przyroście naturalnym w 2015 roku był powiat suwalski.

Tabela 4.
Dane związane z ludnością oraz bezrobociem w 2015 roku

	Dane związane z ludnością		Dane związane z bezrobociem	
	Liczba ludności ogółem	Przyrost naturalny na 1 000 ludności	Liczba osób bezrobotnych	Stopa bezrobocia (w %)
Województwo podlaskie	1 188 800	-1,2	55 019	11,8
Powiaty:				
białostocki	145 517	-1,6	6 845	14,3
sokółski	69 375	-6,1	4 175	15,0
m. Białystok	295 981	1,8	13 204	10,5
bielski	56 562	-6,2	1 816	7,6
hajnowski	44 567	-8,1	1 715	10,2
kolneński	39 162	-1,7	2 718	16,8
łomżyński	51 439	-1,1	2 292	11,5
wysokomazowiecki	58 177	-1,8	2 079	7,7
zambrowski	44 299	-1,0	2 187	12,0
m. Łomża	62 737	0,7	3 156	13,4
augustowski	59 103	-1,6	3 258	15,6
grajewski	48 357	-0,4	3 246	18,1
moniecki	41 544	-3,5	1 880	12,1
sejneński	20 606	-3,0	1 449	16,7
suwalski	35 932	0,5	965	7,1
m. Suwałki	69 370	2,1	2 379	8,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

O kondycji lokalnego rynku pracy może świadczyć stopa bezrobocia. W 2015 roku najniższa stopa bezrobocia występowała w powiatach: suwalskim, bielskim, wysokomazowieckim, mieście Suwałki oraz powiecie hajnowskim, zaś najwyższa w powiatach: grajewskim, kolneńskim i sejneńskim. Stopa bezrobocia w województwie podlaskim w 2015 roku wyniosła 11,8%, tj. o 1,4% więcej niż w analogicznym okresie 2007 roku. W analizowanym okresie stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie podlaskim spadła jedynie w 2008 roku, osiągając najniższy poziom w ciągu badanych lat (9,7%), po czym zaczęła rosnąć.

Rozpiętość poziomu stopy bezrobocia w analizowanym okresie była najmniejsza w powiecie bielskim oraz wysokomazowieckim (różnica między największym a najmniejszym poziomem stopy bezrobocia wynosiła w obu przypadkach 2,8%). Największa różnica, a tym samym największe wahania poziomu stopy bezrobocia miały miejsce w powiecie grajewskim (rozpiętość na poziomie 8,3%; w tym powiecie stopa bezrobocia osiągnęła także najwyższą wartość wynoszącą 22,9%), białostockim (rozpiętość na poziomie 7,3%) oraz sejneńskim (7%).

Kolejnym istotnym czynnikiem określającym i stymulującym rozwój społeczno-gospodarczy regionu jest poziom lokalnej przedsiębiorczości, mierzony liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1 000 ludności (tabela 5.) oraz liczbą nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (wykres 1.). Wskaźniki te obrazują przedsiębiorczość mieszkańców oraz są uważane za przejaw ich aktywności i kreatywności.

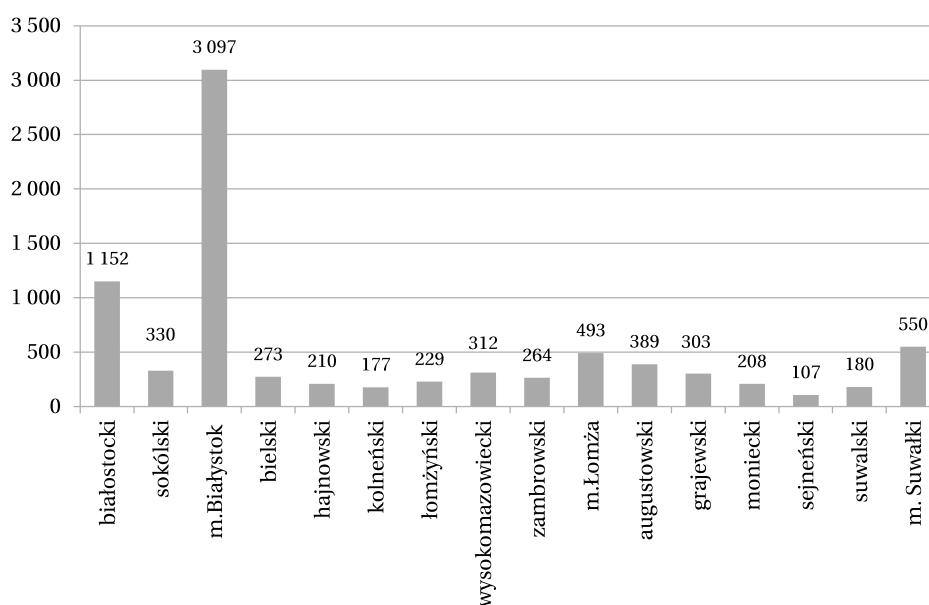
Tabela 5.
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą
na 1 000 mieszkańców w latach 2007-2015

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Województwo podlaskie	59	61	60	61	60	62	63	64	64
Powiaty:									
augustowski	60	60	62	54	53	55	56	56	56
białostocki	50	53	55	59	60	63	66	68	69
bielski	53	54	48	49	50	52	53	52	53
grajewski	50	51	45	47	46	47	48	49	50
hajnowski	56	56	49	48	47	48	49	50	50
kolneński	46	48	45	46	46	48	50	52	51
łomżyński	41	44	41	43	44	45	47	48	47
moniecki	40	41	41	41	41	42	43	43	43
sejneński	45	45	46	43	41	42	43	46	46
siemiatycki	41	43	39	41	40	41	42	43	45
sokółski	38	40	41	40	39	41	41	42	43
suwalski	37	38	40	38	38	39	40	42	42
wysokomazowiecki	46	48	48	51	53	54	55	56	57
zambrowski	65	66	63	60	59	60	60	59	59
m. Białystok	79	80	80	84	83	84	85	86	86
m. Łomża	83	84	83	80	78	79	79	79	78
m. Suwałki	81	81	82	80	77	77	76	76	75

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców to kolejny wskaźnik, w którym dominującą rolę odgrywały miasta na prawach powiatu, tj.: Białystok, Łomża i Suwałki. Powiaty ziemskie o największej wartości tego wskaźnika to: białostocki (69), zambrowski (59), wysokomazowiecki (57), augustowski (56). W województwie podlaskim ogółem wskaźnik ten, począwszy od 2007 roku, systematycznie wzrastał, by w 2015 roku osiągnąć wartość 64.

Wykres 1.
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Niewątpliwie sąsiedztwo z większymi ośrodkami, miastami o większej liczbie ludności decyduje o poziomie przedsiębiorczości i liczbie nowo powstałych przedsiębiorstw. Najwięcej nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2015 roku stwierdzono w powiatach grodzkich i bezpośrednio sąsiadujących z dużymi skupiskami ludności. Najmniejszy poziom przedsiębiorczości wystąpił w powiatach: sejneńskim, kolneńskim, suwalskim i monieckim, czyli w powiatach charakteryzujących się mniejszą gęstością zaludnienia.

Ważnym aspektem związanym z gospodarką i przedsiębiorczością w regionie są nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach oraz wartość środków trwałych w przedsiębiorstwach. W obu przypadkach powiatem o największych wartościach powyższych wskaźników był powiat miasta Białystok. Pod względem wiel-

kości nakładów inwestycyjnych kolejne pozycje zajęły powiaty: suwalski (283,4 mln zł), białostocki (238,00 mln zł), łomżyński (194,1 mln zł). Powiatami o najwyższych wartościach środków trwałych w przedsiębiorstwach były: miasto Suwałki (2 859,5 mln zł), miasto Łomża (2 427,7 mln zł), powiat bielski (2420,0 mln zł), powiat grajewski (1 768,3 mln zł).

Stymulantem rozwoju przedsiębiorczości są także projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, które w znacznym stopniu przyczyniają się do rozwoju regionu. W 2015 roku województwo podlaskie zrealizowało projekty w kwocie 16 277,87 mln zł. Spośród powiatów najaktywniejszym beneficjentem środków pomocowych było miasto Białystok (w 2015 roku wartość projektów wyniosła 4 163,4 mln zł). Powiaty: bielski, suwalski i zambrowski to powiaty ziemskie o najwyższym poziomie wartości projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Podsumowanie

Na terenach województwa podlaskiego występowały powiaty, które pod kątem badanych wskaźników były bardzo zróżnicowane. Zdecydowanie wyróżniały się powiaty grodzkie, tj.: miasto Białystok, Łomża i Suwałki. W tych powiatach badane wskaźniki osiągały wartości największe. Wiąże się to także z tym, iż obszary te charakteryzują się większą gęstością zaludnienia niż pozostałe jednostki, a to właśnie w społeczności lokalnej tkwi potencjał w zakresie kształtowania określonych działań wpływających na rozwój lokalny.

Do wyróżniających się spośród pozostałych powiatów można zaliczyć powiaty: białostocki, bielski, wysokomazowiecki i augustowski. Ma to jednocześnie swoje odzwierciedlenie we wskaźnikach związanych z lokalną polityką budżetową. Można zatem stwierdzić, że działania władz samorządowych, obejmujące finanse danej jednostki samorządu terytorialnego, przyczyniły się do osiągnięcia wyższych wskaźników dotyczących rozwoju danego obszaru.

Zdaniem autorki, na podstawie zawartych rozważań można skonstatować, że istnieje związek między lokalną polityką budżetową a rozwojem regionu. Jednak jest to sprzężenie zwrotne – im obszar był bardziej rozwinięty pod względem przedsiębiorczości i zatrudnienia, tym większe były wpływy do budżetu JST. Z drugiej strony odpowiednio kształtowane i przemyślane wydatki, jak również gospodarka finansowa prowadzona w sposób spójny ze strategią rozwoju służą poprawie sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie.

Na zakończenie warto podkreślić, że rozwój lokalny nie tylko jest efektem działań władz samorządowych i realizacji np. lokalnej polityki budżetowej, ale zarazem stanowi następstwo równoczesnej działalności na określonym obszarze zarówno przedsiębiorstw, jak i obywateli.

Literatura

1. Brezdeń P., Spallek W., *Kondycja finansowa samorządu terytorialnego w Polsce jako czynnik stymulujący innowacyjność gospodarki*, „Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego”, nr 19, Warszawa-Kraków 2012.
2. Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych.
3. Grosse T., *Przegląd koncepcji teoretycznych rozwoju regionalnego*, „Studia Regionalne i Lokalne”, nr 1(8), Warszawa 2002.
4. Korenik S., *Podstawy rozwoju regionalnego – aspekt teoretyczny*, [w:] *Gospodarka i polityka regionalna – nowe tendencje*, N. Derlukiewicz, S. Korenik, K. Miszczak (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2015.
5. Kotlińska J., *Dochody własne jednostek samorządu terytorialnego w Polsce*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, z. 3, Poznań 2009.
6. Strus D., *Powiat jako szczebel pośredni w systemie administracji publicznej*, Zeszyty Naukowe Akademii Podlaskiej w Siedlcach, Seria Administracja i Zarządzanie, nr 82, Siedlce 2009.
7. www.nbportal.pl/slownik/pozycje-slownika/polityka-budzetowa (data wejścia: 10.05.2017).
8. Zawowa J., *Zadłużenie i wynik operacyjny gmin w świetle uwarunkowań prawnych i samorządowych wydatków inwestycyjnych*, „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie”, nr 103, Warszawa 2013.